

ת"פ 13841/09/18 - לואי אל גאבר סעבנה נגד ועדה מקומית לתכנון הגליל המזרחי

בית המשפט המחוזי בנצרת בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייליים

עתפ"ב 13841-09-18 סעבנה נ' ועדה מקומית לתכנון הגליל המזרחי
תיק חיצוני:

בפני כבוד השופטת תמר נסים שי
מערערים לואי אל גאבר סעבנה
נגד
משיבים ועדה מקומית לתכנון הגליל המזרחי

פסק דין

לפניי ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בבית שאן (כב' השופט י. נבון), במסגרתו הורשע המערער בעבירות של ביצוע עבודות ושימוש טעונים היתר ללא היתר (4 עבירות) לפי סעי' 204(א) לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה - 1965 (בנוסחו טרם תיקון 116 ולהלן: "**החוק**"), בניה ושימוש בסטיה מתוכנית (4 עבירות) לפי סעי' 204(ב) לחוק, ושימוש בקרקע חקלאית בניגוד להוראות התוספת הראשונה לחוק, עבירה לפי סעי' 204(ג) לחוק. בגין מעשיו אלה הושת עליו קנס בשיעור של ₪ 60,000 וחתימה על התחייבות כספית.

הערעור מופנה כנגד הכרעת הדין וכנגד גזר הדין.

רקע ועובדות דרושות -

1. כנגד המערער וחמישה אחרים הוגש לבית משפט השלום כתב אישום, המייחס להם שורת עבירות של בניה לא חוקית ושימוש במקרקעין, ושל הפרת צווים שונים (כנגד הנאשם 1 בלבד).
2. על פי עובדות כתב האישום המתוקן (בשנית), המערער והנאשמים האחרים עסקו בהפעלת תחנת דלק פיראטית ומגרש מכוניות במסגרת אותו מתחם, הכולל משטח אספלט בשטח של 2,650 מ"ר ומבנה סככה לתחנת דלק ומשרדים בשטח של כ- 210 מ"ר (ולהלן גם "**המתחם**"). הפעלת המתחם נעשתה תוך הפרת צווים שהוטלו על הנאשם 1, מר חמד עטא גבן (ולהלן: "**הנאשם 1**"), שחייבו אותו להרוס את הסככה, משטח האספלט וקרוואן שהוצב במקום, וכן אסרו שימוש בכל המבנים שבמקרקעין ובמקרקעין עצמם, שהינם קרקע חקלאית מוכרזת בטורעאן.

3. חלק ניכר מכתב האישום מפרט את הליכי התכנון אותם יזם הנאשם 1, שהינו בעלים של חלק מהמקרקעין, ואת הליכי האכיפה הרבים שנוהלו נגדו והצווים שהושתו עליו במסגרתם. בתמצית יצוין, כי בשנת 2003 הגיש הנאשם 1 תכנית מפורטת לשינוי ייעוד הקרקע מחקלאי לתחנת דלק. לאחר מאמצים מסוימים כמפורט שם, לרבות ערר שהוגש על ידו (והתקבל), ומסיבה שלא הובררה, התכנית לא אושרה ולא פורסמה למתן תוקף, כך שלמבנים ולשימושים נשוא ההליך לא ניתנו היתרים כדין. במקביל ואף קודם לכן (החל משנת 1997), המשיבה ניהלה כנגד הנאשם 1 הליכי אכיפה שונים, במסגרתם הושתו עליו צווי הריסה וצווי איסור שימוש. במסגרת כתב האישום נושא ההליך כאן, לנאשם 1 יוחסו עבירות של אי קיום צו הריסה, אי קיום צו איסור שימוש, ביצוע שימוש טעון היתר ללא היתר, בניה ושימוש בסטיה מהיתר או תכנית ושימוש בקרקע חקלאית בניגוד להוראות התוספת הראשונה לחוק.

4. על פי עובדות כתב האישום, ביום 14.3.2006 נחתמו בין הנאשם 1 לנאשמת 2 - רשת תחנות קרן אנרגיות בע"מ (שאז היה שמה סעאבנה תחנות דלק) 2 חוזי שכירות למקרקעין לתקופה כוללת של 175 חודשים, למטרת הפעלת תחנת הדלק על ידי הנאשמת 2 (במסגרת החוזה השני הוספו גם שירותי דרך שיכללו קיוסק, מסעדה ומכונת רחצה). לחוזה הראשון הייתה צד גם חברת חסון לאנרגיה בע"מ (להלן: "**חסון לאנרגיה**"), שהוסכם כי חלק מדמי השכירות יועברו אליה בגין חוב של הנאשם 1 כלפיה. המערער (בהליך קמא הנאשם 4) היה מנהלה של הנאשמת 2 והנאשם 3, מר אחמד סעאבנה, היה בעל המניות בה. ביום 31.10.06 נחתם חוזה בין הנאשמת 2 לנאשמים 5 ו- 6 למטרת הפעלת תחנת הדלק למשך 60 חודשים. ביום 15.2.11 הוארך החוזה ל- 100 חודשים נוספים.

5. באישום השני המיוחס לנאשמים 2-6 (המערער ביניהם), נטען כי ביום 6.1.15 בוצעו עבודות בניה במקרקעין הטעונות היתר ללא היתר של הקמת מבנה עשוי קונסטרוקציית מתכת ולוחות בטון בשטח של כ- 90 מ"ר (במקום קרוואן שהיה במקום קודם לכן). עוד נטען, כי הנאשמים 2-6 עושים שימוש חורג במקרקעין ובמבנים להפעלת תחנת הדלק, בכך שהנאשם 1 משכיר מאז 14.3.06 את המקרקעין והמבנים לנאשמת 2 (באמצעות הנאשם 3 - בעל המניות והמערער), ובכך שהנאשמת 2 משכירה מאז 31.10.06 את המקרקעין והמבנים לנאשמים 5-6.

בגין כל האמור יוחס למערער ולנאשמים 2-3 ביצוע עבודות בניה טעונות היתר ללא היתר. כמו כן, יוחסו להם ולנאשמים 5-6 שימוש חורג במבנים ובמקרקעין ללא היתר ובסטיה מתכנית, וכן שימוש בקרקע חקלאית בניגוד להוראות התוספת הראשונה לחוק (לנאשמים 5 ו- 6 עד ליום 31.12.14 בלבד).

6. כל הנאשמים הגישו תשובה בכתב לכתב האישום, בה כפרו בעובדותיו. אולם, בדיון מיום 20.12.2016, הצדדים הגיעו להסדר דיוני, לפיו כתב האישום תוקן על פי המפורט לעיל, הנאשמים חזרו בהם מכפירתם והודו במיוחס להם בכתב האישום המתוקן. בהתאם לכך ועל פי ההסכמות, הנאשמים 1, 2 ו- 5 הורשעו ואילו המערער ונאשמים 3 ו- 6 לא הורשעו באותו שלב. זאת, על מנת לאפשר להם להגיש בקשה לעיכוב הליכים ליועמ"ש, תוך שהוסכם כי ככל שלא תתקבל בקשה של מי מהם, תישמר זכותם להעלות טענות להגנה מן הצדק כטעמים לעונש ולא כטעמים לחזרה מהודאה.

7. ביום 31.1.2017 הגיש עו"ד עלי סעאבנה בשמם של המערער והנאשמים 2 ו- 3 בקשה דחופה לחזרה מהודאה, שעיקרה כי נפלה אי הבנה במועד מתן ההודאה, באופן שמרשיו סברו כי בדומה לנאשמים 5-6, מיוחסת להם אך עבירה של שימוש עד ליום 31.12.2014 בלבד, ואילו מאותו מועד הם רק מספקים דלק לתחנה, אשר שמה מופיע ברשימת מנהל הדלק ובחזקתה רישיון לניהול עסק, ולא ביצעו כל בניה כלל ובפרט לאחר תום השימוש. לאחר תום הדיון התחוויר להם שהעבירות המיוחסות להם כוללות גם ביצוע עבודות בניה וגם המשך שימוש עד למועד הגשת כתב האישום. המבקשים ציינו כי הם כופרים בעבירות הבניה (שלטענתם בוצעו במלואן ע"י הנאשם 1) ובהמשך השימוש.

8. ביום 12.2.17 הגיש עו"ד סעאבנה הודעה בה הבהיר כי הבקשה לחזרה מהודאה הוגשה מטעם הנאשמים 2 ו- 3 בלבד, ואילו המערער, אשר מתעתד לקבל ייצוג משפטי חדש, יגיש בקשה נפרדת מטעמו. אף על פי כן, ביום 19.3.17, ב"כ המשיבה הגישה הודעה על הסכמות עם ב"כ הנאשמים 2-4 (היינו כולל המערער), לפיהן כתב האישום יתוקן בשלישית, באופן שבו עבירות הבניה ייוחסו לנאשם 1 בלבד ועבירת השימוש החורג תצומצם לשימוש עד ליום 31.12.2014, וכל הנאשמים יודו בעובדות כתב האישום המתוקן.

9. בדיון מיום 18.5.17 אישר בית המשפט את הסכמות הצדדים. בהתאם לכך, כלל הנאשמים פרט למערער הודו בעובדות כתב האישום המתוקן והורשעו בהתאם. יוער, כי הדיון בעניינו של המערער נדחה למועד אחר (מטעמים שאינם קשורים לעניין כאן) ולפיכך לא נדונה בקשה כלשהי במועד זה מטעמו.

עוד יוער, למען שלמות התמונה, כי בעניינם של כל הנאשמים האחרים ניתנו גזרי דין (ביום 17.10.17 כנגד הנאשמים 5 ו- 6 במסגרת הסדר טיעון וביום 26.2.18 כנגד הנאשמים 1 - 3). חלקם אף ערערו לבית משפט זה ועניינם הוכרע זה מכבר.

10. בדיון מיום 13.6.2017, בעניינו של המערער בלבד, ביקש ב"כ החדש - עו"ד עתאמנה, לאפשר למערער לחזור בו מהודאתו שניתנה ביום 20.12.16. המערער טען כי מהפרוטוקול ניתן להבין שלא כל הנאשמים היו נוכחים בדיון וכי כתב האישום לא הוקרא למערער, והלכה למעשה הוא לא הודה בו. לגוף העניין, נטען כי המערער כיהן כמנהל בנאשמת 2 שמעורבותה בתחנת הדלק הסתכמה באספקת דלק, וכי אין לו כל קשר לבניה ולשימוש במקרקעין. בתשובה לכך טענה ב"כ המשיבה כי ההודאה נמסרה לאחר דיון ממושך עם הנאשמים והסניגורים מחוץ לכותלי בית המשפט, לאחר שתוכן ההודאה הובהר למערער היטב, והוא אף ביקש לערוך מספר תיקונים בכתב האישום. נטען עוד, כי המערער איננו מבהיר מדוע ייגרם לו עיוות דין ככל שבקשתו תידחה ועל מה נסמכת כלל הגנתו.

בהחלטה מאותו יום דחה בית המשפט קמא את הבקשה, תוך שצייין כי התנהלות המערער בהליך איננה תקינה. בית המשפט התרשם מהמערער באופן בלתי אמצעי, ונוכח כי מדובר באדם המבין את ההליך המשפטי. עוד קבע, כי הדברים הובהרו למערער היטב עובר להודאה, וזאת לאחר שהתנהל דיון ארוך בין ב"כ המשיבה לבין סנגורו. לקביעתו, הבקשה נולדה עקב חילופי הייצוג ועקב דחיית בקשתו לעיכוב הליכים. עוד קבע, כי אין להשלים עם מהלך עניינים זה, אשר עלול לסכל כל הליך שבבסיסו הסדר דיוני, כאשר צדדים להסדר יסברו שכל

אימת שבקשותיהם לא ייענו, אזי בית המשפט יאפשר להם לחזור מהודאתם.

בהתאם לאמור, בית המשפט הרשיע את המערער, על סמך הודאתו, בעובדות כתב האישום שתוקן בשנית ביום 20.12.16, והדין נדחה לשם שמיעת טיעונים לעונש.

11. ביום 11.9.17 הגיש המערער בקשה לביטול כתב האישום מכוח "הגנה מן הצדק". בין היתר, המערער טען לאכיפה בררנית כלפיו, הן ביחס ליתר הנאשמים (שלגביהם תוקן כתב האישום בכל הנוגע לעבירות המיוחסות ולמשך תקופת מעשי העבירות וביחס אליו לא תוקן) והן בנוגע למעורבים נוספים בפרשה (חברת חסון לאנרגיה שנהנתה מאותם הסכמי השכירות אולם לא הועמדה לדין). כן טען לפגמים בהתנהלות המשיבה במסגרת ההליך, בעיקר בכך שניהלה מו"מ בעניינו של המערער עם ב"כ הקודם אף שזה שוחרר מייצוג, וכן בעמידתה על הטענה בדבר תקינות הודאת המערער, אף שהדבר מנוגד לתיעוד הדיון בו נמסרה ההודאה.

12. בדיון מיום 12.2.18 הודיעה ב"כ המשיבה על החלטת הפרקליטות לדחות את הבקשה לביטול כתב האישום, ובית המשפט הורה לצדדים להגיש טיעונים לעונש בכתב וקבע דיון להשלמת טיעון בעל-פה. המשיבה הגישה טיעונים בכתב, ואילו המערער הגיש טיעונים שבמהותם חוזרים על טענותיו בבקשה לחזרה מהודאה ובבקשה לביטול כתב האישום שנדחו. לאחר קביעת בית המשפט כי אין מקום לשוב ולהידרש לטענות אלה, ביקש ב"כ המערער לראות בטיעונים שהגיש כטיעונים לעונש.

13. ביום 12.7.2018 גזר בית המשפט קמא את דינו של המערער. בית המשפט עמד בגזר דינו על חומרת העבירות בהן הורשע המערער, שעניין הפעלת תחנת דלק פיראטית בקרקע חקלאית, ועל הפגיעה בערכים המוגנים באמצעותו. צוין, כי חלקו של המערער בהפעלת התחנה אינו זעום, אף שאינו שקול לחלקו של הנאשם 1. המערער ניהל את החברה שהפעילה את התחנה תוך עשיית שימוש חורג, ומתוקף תפקידו זה מוטלת עליו האחריות לברר את מצב הרישוי של התחנה. הפגיעה בערכים המוגנים בנסיבות העניין הינה רבה, וזאת בשם לב להימשכות השימוש ואף בהתחשב בסיכון הכרוך בשימוש כזה ללא היתר.

בהמשך, נבחנה מדיניות הענישה הנוהגת בהתאם לפסיקה, ונקבע מתחם ענישה הכולל קנס שנע בין 40,000 ₪ - 150,000 ₪ וחתימה על התחייבות כספית בסכומים דומים.

בבואו לקבוע את עונשו הראוי של המערער, בית המשפט קמא הביא בחשבון את עברו הפלילי הנקי ואת הודאתו. לחומרה צוין הצורך בהרתעת המערער ואחרים כמוהו, בפרט כאשר העבריינות מבוצעת למטרת השגת רווחים כלכליים. משנה חומרה ייחס למעשי המערער, אשר היה מנהלה של חברה שהפעילה עסק מסחרי (תחנת דלק ומגרש רכבים) לשם הפקת רווחים כספיים, תוך התעלמות מהחובה לקבלת היתר מכלל הגורמים המוסמכים לאחר עמידה בדרישות לכך.

נוכח עקרון אחדות הענישה ומתוך התחשבות בעונשים שנגזרו על יתר הנאשמים בהליך זה, חלקם בגין אותם

מעשים ובעיקר העונש שהושת על הנאשם 3 (בעל המניות), גזר בית המשפט קמא עונש זהה קרי - קנס בסך ₪ 60,000 והתחייבות.

טענות המערער -

14. שגה בית המשפט קמא שעה שהרשיע את המערער על סמך הודאתו. מעיון בפרוטוקול עולה כי לא ניתן ללמוד שהמערער נכח באולם בית המשפט וכי הודה בעובדות כתב האישום המתוקן. בניגוד לקביעת בית המשפט, המערער לא נטל חלק בהסדר הדיוני שגובש בין מי מהנאשמים לבין ב"כ המשיבה, הסדר הטיעון לא הוצג בפניו וכתב האישום מעולם לא הוקרא לו, אף שכך נמסר מפי ב"כ דאז. כך, בתיעוד הנוכחים בדיון לא צוין שמו ובכותרת הפרוטוקול אף מופיע שם אחר חלף שמו, כנאשם 4. זאת ועוד, רישום ההודאה בפרוטוקול נעשה מפי כלל הנאשמים ולא מפי של כל נאשם בנפרד, וכך גם הצהרת ב"כ הנאשמים, לפיה כתב האישום הוקרא לנאשמים ותוכנו הובהר להם, והם מודים בו. גם עו"ד סעאבנה ציין בבקשתו לחזרה מהודאה בשם המערער ונאשם 3 מיום 31.7.17, כי ב"כ הנאשם 1 דיבר בשם כולם ומסר את ההודאה מטעם כלל הנאשמים. עו"ד סעאבנה הדגיש שם, כי לא היה בדעת הנאשמים 2-4 להודות בביצוע עבירות הבניה והמשך השימוש משאלה לא בוצעו על ידם. בקשה זו כשלעצמה מלמדת על כך שהודאת הנאשמים, לרבות המערער, אינה נקיה מספקות, וממילא עולה ממנה עדות לאי הסדרים שהיו באותו דיון מיום 20.12.16.

15. בנסיבות אלה, המערער עמד על בקשתו לחזרה מהודאה. אולם, בית המשפט קמא, הגם שלא היה המותב שישב בדיון מיום 20.12.16 ולא שמע באוזניו וראה בעיניו את המערער מודה, דחה את הבקשה. זאת, על סמך אותו פרוטוקול דיון מיום 20.12.216, בו ראה משום סוף פסוק, ומהתרשמותו הסובייקטיבית מהמערער, אף שמדובר היה בדיון הראשון בפני אותו מותב והמערער, כך לפי הטענה, לא פצה פה בדיון.

16. לגופו של עניין, אין המדובר בנאשם שמבקש לחזור בו מהודאתו לאחר שנגזר דינו. הבקשה הועלתה בשלב בו המערער טרם "נהנה" מפרי הסדר הטיעון. קביעת בית המשפט כי הבקשה נולדה עקב אכזבת המערער מדחיית בקשתו לעיכוב הליכים שגויה, וזאת בהיעדר קשר בין הסדר הטיעון לבין הבקשה לעיכוב הליכים אשר מטופלת ע"י היועמ"ש, שאיננו כבול להתקדמות ההליך הפלילי. הקביעה הנוספת כי הבקשה לחזרה מהודאה קשורה בהחלפת ייצוג הינה בבחינת השערה בלבד, ופוגעת בזכותו של המערער לנהל הגנתו כיאות.

17. עיתוי הגשת הבקשה לחזרה מהודאה מלמד כי אין בה אלא רצון כן של המערער לנהל את המשפט ולהוכיח את חפותו. כפי שנקבע בפסיקה, ניתן לאפשר לנאשם חזרה מהודאה גם בשלבים מאוחרים של הדיון, ומקל וחומר יש לאפשר זאת כאשר החזרה מהודאה מתבקשת בשלב מקדמי - טרם ההרשעה.

18. המערער מלין עוד על כך שבית המשפט מעולם לא דן בבקשתו לביטול כתב האישום.

19. בדיון לפניי שב המערער על הטיעונים לגוף הגנתו אותם העלה בבית המשפט קמא. נטען, כי המערער לא היה מחויב לבדוק אם קיים היתר בניה לתחנת הדלק, שעה שזו הוקמה והופעלה באישור הרשויות הרלוונטיות (מנהל הדלק והמשרד לאיכות הסביבה), שחזקה כי ניתן על יסוד קיומו של היתר בניה. המערער הפנה לסעי' 2 לחוק משק הדלק (איסור מכירת דלק לתחנות תדלוק מסוימות), תשס"ה-2005 (להלן: "**חוק משק הדלק**"), האוסר על מכירת דלק לתחנת דלק שאינה כלולה ברשימת התחנות. עוד מפנה לסעי' 3 לחוק, הקובע כי ברשימת התחנות (המנוהלת ע"י מנהל הדלק) תיכלל כל תחנה שניתן לה היתר בניה או רישיון עסק.

טענות המשיבה -

20. אכן, מפרוטוקול הדיון שהתקיים ביום 20.12.16 לא ניתן לדלות פרטים בדבר זהות הנוכחים באולם, אך אין זה מתקבל על הדעת שבית המשפט ירשום בהחלטתו מאותו יום את הודאות הנאשמים (לרבות המערער) תוך פירוט מספריהם, מבלי שהתרשם מהודאתם באופן ישיר. נוכחות המערער בדיון אף נלמדת מבקשתו של עו"ד סעאבנה מיום 31.1.17 (ואין חולק שעד למועד זה הוא ייצג את המערער), בה ציין בפירוש כי המערער נכח בדיון. זאת, אף אם עו"ד סעאבנה בהמשך ביקש לסייג את הבקשה מהטעם של חילופי ייצוג. הדברים אף מקבלים חיזוק בבקשת המערער לעיכוב הליכים שהוגשה ביום 28.3.17, אף היא ע"י עו"ד סעאבנה, בה צוין כי המערער הודה בדיון מיום 20.12.16 במיוחס לו וחסך בכך זמן שיפוטי יקר, והועלו במסגרתה טענות ביחס למערער. משכך, ולפי שעו"ד סעאבנה המשיך לנהל מגעים עם המשיבה בשמו של המערער גם לאחר שלכאורה השתחרר מהייצוג (וממילא לא ניתנה החלטה המשחררת אותו מייצוג), הוגשה ההודעה מיום 19.3.17 בדבר הסכמות עם הנאשמים, לרבות המערער.

21. בקשות המערער לחזרה מהודאה ולביטול כתב האישום נולדו רק לאחר שבקשתו לעיכוב הליכים לא התקבלה.

22. לגוף העניין - אף בהתחשב בעיתוי הבקשה לחזרה מהודאה, הרי שאין לשעות למערער, אשר היה לאורך כל הדרך מיוצג בידי עו"ד וכאמור, בבקשתו של עו"ד סעאבנה לעיכוב הליכים לא צוין כי המערער לא הודה, אלא רק שהוא לא הבין את טיב הודאתו. לעניין טענות ההגנה - אין בפי המערער טענות של ממש לעניין חפותו, אלא טענות שלכל היותר היו עשויות להקל בעונשו. המערער איננו חולק על ההשתלשלות העובדתית המתוארת בכתב האישום, ואף אינו חולק כי בעת הפעלת התחנה לא נבדק קיומו של היתר בניה. העובדה שהתקבל אישור להפעלת התחנה ממנהל הדלק והמשרד לאיכות הסביבה איננה מייתרת את הצורך בקבלת היתר בניה כדין, על אחת כמה וכמה כשעסקין בבניה שניתנו בעניינה צווי הריסה ונוהלו הליכים משפטיים רבים.

23. לבקשת המשיבה ובהתאם להחלטתי, התקבלה עמדתו של עו"ד סעאבנה, אשר טען כי ב"כ המשיבה ניהלה עמו מו"מ והגישה הודעה בדבר הסכמות גם בעניין המערער, וזאת מתוך טעות ובלבול בין שמות עורכי הדין, כפי שאף עולה מכתורות כתבי הטענות אותם הגישה בהליך קמא. לטענתו, לאחר הודעתו בדבר

החלפת הייצוג של המערער, לא ניהל בשמו של האחרון מגעים עם המשיבה.

דין והכרעה -

24. לאחר עיון בהודעת הערעור ובתיק קמא, ולאחר ששמעתי דברי הצדדים בדיון, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.

25. סוגיית החזרה מהודאה מוסדרת בסע' 153(א) לחוק סדר הדין הפלילי, תשמ"ב-1982 הקובע כך -

153. (א) הודה הנאשם בעובדה, אם בהודיה שבכתב לפני המשפט ואם במהלך המשפט, רשאי הוא בכל שלב של המשפט לחזור בו מן ההודיה, כולה או מקצתה, אם הרשה זאת בית המשפט מנימוקים מיוחדים שיירשמו.

הלכה היא כי חזרה מהודאה תתאפשר רק בנסיבות חריגות, בין היתר, מקום בו קיים חשש ממשי שההודאה ניתנה שלא מרצון חופשי או מבלי שהנאשם הבין את משמעותה או שהיא הושגה שלא כדין. הפסיקה אף הכירה באפשרות לחזרה מהודאה בשל טעות בהפעלת שיקול דעת בנסיבות מסוימות (ר' ע"פ 6028/13 פלוני נ' מדינת ישראל (20.3.2014) (להלן: "עניין פלוני")). ככלל, בית המשפט מוסמך לאפשר לנאשם לחזור בו מהודייתו בכל עת, לרבות בשלב הערעור. לעיתוי הבקשה חשיבות רבה, כך שכל שהיא מוגשת בשלבים מוקדמים יותר של ההליך כך תגבר הנטייה להיעתר לה. אולם, המבחן המהותי הינו מבחן המניע, היינו - האם בקשת הנאשם לחזרה מהודאה נובעת מרצון כן ואמיתי להוכחת חפותו, או שמא מדובר במהלך טקטי שמטרתו הפקת תועלת משפטית כלשהי, בעוד שמבחן העיתוי מהווה אך כלי עזר להכרעה במבחן המניע (ר' עניין פלוני והפסיקה אליה מפנה).

26. ומן הכלל אל הפרט - טענתו העיקרית של המערער הינה כי לא הודה בעובדות כתב האישום כלל, כי כתב האישום שתוקן במסגרת ההסדר הדיני ממילא לא הוצג בפניו, לא הוקרא לו ותוכנו לא הובהר לו. הוא מפנה לפרוטוקול הדיון ממנו עולה, כך לשיטתו, כי לא ניתן להסיק שנכח כלל בבית המשפט. טענות אלה יש לדחות כפי שיפורט להלן.

27. אכן, בתיעוד הנוכחים בפרוטוקול הדיון מיום 20.12.16 לא מופיעים שמות הנאשמים, לרבות המערער, ואף בכותרת הפרוטוקול שובש שמו. כמו כן, ההודעה בדבר ההסדר הדיני נרשמה מפי "ב"כ הצדדים" ללא פירוט בדבר זהותם של אלה, וכך גם הודאת הנאשמים. יחד עם זאת, החלטת בית המשפט קמא (כב' השופטת רגד זועבי) מאותו דיון, מתייחסת לכל נאשם ונאשם לפי מספריהם על פי ההסדר שהוצג. חזקה על

בית המשפט שרשם זאת בהחלטתו לאחר שהבחין בנוכחותם של הנאשמים כולם, ולאחר שהודאה נמסרה לו מפי כל אחד מהם. בהקשר זה אני רואה לחדד כי המערער בעצמו אינו טוען מפורשות שלא נכח בדיון, ומסתפק אך בטענה כי "**לא ניתן ללמוד על נוכחותו שם מהפרוטוקול**". ואולם, בדיון שהתקיים בפני המותב קמא ביום 13.6.17 (המועד בו לכאורה ביקש לראשונה לחזור בו מהודאתו) מצוין בא כוחו כי "**הוא סיפר שהם היו בחוץ ונכנסו לאולם ונרשם מה שנרשם...**". משמעות הדבר כי המערער **נכח בדיון** ולא ברור כלל מדוע מועלית טענה זו.

יתרה מכך, בא כוחו דאז, עו"ד סעאבנה, שהגיש בסמוך לאחר הדיון בקשה לחזרה מהודיה שמסרו הנאשמים שבייצוגו (2 - 4), מצוין מפורשות כי המערער נכח בדיון, וכך גם בבקשה שהגיש לאחר מכן ליועמ"ש לצורך עיכוב הליכים. אם כן, אין כל ממש בטענה זו ואין בה אלא כדי להכביר ערפול מיותר.

28. גם את הטענה כי ההסדר לא הוצג וכי את תוכנו לא הבין יש לדחות. ראשית אציין, כי הדיון מיום 20.12.16, במסגרתו הושג הסדר הטיעון ונמסרה ההודאה, יועד לשם שמיעת הראיות. משמעות הדבר כי הצדדים נערכו בהתאם, ולאחר שלמדו את חומר הראיות הגיעו להסכמה מושכלת. גם מדברי המערער עולה כי במועד האמור הקדישו הצדדים זמן (כשעתיים לפי דברי ב"כ המשיבה) להתדיינות ביניהם מחוץ לאולם טרם שנמסרה ההודאה.

על מסקנה זו מעידה גם השתלשלות הדברים שלאחר מכן. הגם שעו"ד סעאבנה הגיש ביום 31.1.17 בקשה לחזרה מהודאה, ליבת טענתו הייתה כי נפלה אי הבנה נקודתית ביחס להודיה, שכן הנאשמים שבייצוגו הודו, לדבריו, רק בעבירת השימוש הלא חוקי במקרקעין עד ליום 31.12.14 (כמו הנאשמים 5 ו- 6), ולא כפי שפורט בעניינם בכתב האישום. לדבריו, הם נכחו בדיון אך לא עיינו כלשונו "**בסעיפי הענישה**", וסמכו על כך ש"**מדובר בעבירות של שימוש במסגרת ההתקשרות החוזית ללא תפעול וללא בניה וללא נוכחות במושכר**". קרי, למצער על רכיב זה של ההודאה - שימוש במקרקעין במסגרת ההתקשרות החוזית, לא הייתה כלל מחלוקת.

29. אכן, עו"ד סעאבנה מסר לאחר מכן (ביום 12.2.17) לבית המשפט קמא הודעה כי הבקשה הוגשה רק ביחס לנאשמים 2 ו- 3, שכן הנאשם 4 (המערער) החליף ייצוג ויגיש בקשה עצמאית לחזרה מהודאה, ואולם בפועל, בקשה מטעמו של המערער לא הוגשה כלל, לא באותם מועדים ואף לא לאחר מכן. לטעמי, יש לכך משקל של ממש, כפי שאבהיר להלן.

30. בין לבין, ביום 19.3.17, ב"כ המשיבה הודיעה על הסכמתה לתיקון כתב האישום על פי המבוקש ביחס לנאשמים 2 - 4 (באופן שתיוחס להם עבירת השימוש הבלתי חוקי בלבד). עיון מעלה כי הודעה זו באה לאחר ניהולו של מו"מ בין הצדדים. ב"כ המערער מלין על התנהלות זו של המשיבה, אשר ניהלה לכאורה מו"מ עם מי שלא ייצג את המערער באותו שלב ולכך אדרש בהמשך. יחד עם זאת, יצוין כי לאחר שהושגו אותן הסכמות, וברוח ההסדר הדיוני שהושג עוד ביום 20.12.16, הגיש עו"ד סעאבנה (ביום 28.3.17) בשמו של המערער ובשם נאשם 3 בקשה לעיכוב הליכים ליועמ"ש.

המערער בעצמו (שכאמור לא הגיש עד לאותו מועד בקשה עצמאית לחזור בו מהודאתו) אינו מתנער מהודעת

המשיבה אודות הסכמתה לתיקון כתב האישום בשלישית גם ביחס אליו, במועד בו הוגשה, או על הודעתה לבית המשפט כי ההסכמה גובשה עם כל הצדדים, ולא מזדעק וטוען כי אין יסוד להודעה, שכן המו"מ לא נוהל עמו. אלא, הוא בוחר להמתין, מטעמיו (אותם לא ראה לפרט עד היום), עד לדין בעניינו ביום 13.6.17. במועד זה, לראשונה, הוא מבקש לחזור בו מהודאתו. כאמור, מדובר במועד שלאחר דחיית הבקשה לעיכוב הליכים, שהוגשה גם בשמו שלו.

למען שלמות התמונה יוער, כי במסגרת המו"מ שניהל עו"ד סעאבנה עם המשיבה לקראת תיקון כתב האישום בשלישית, הוצגה דרישת תיקון בכתב יד בעניינו של המערער באופן ספציפי (ר' תכתובת שצורפה לבקשת המערער לביטול כתב האישום שהוגשה ביום 11.9.2017). כמו כן, במסגרת הבקשה לעיכוב הליכים שהוגשה גם בשם המערער, חוזר עו"ד סעאבנה על כך שהמערער הודה בעובדות כתב האישום וחסך בכך זמן שיפוטי יקר, וטעמיו לבקשתו נוגעים לתום לב בהתנהלות המבקשים ברקע ההתקשרות החוזית עם הנאשם 1 וכו'. רק ביום 18.5.2017 הוגש יפוי כוח מטעם ב"כ המערער הנוכחי (עו"ד עתאמנה).

31. מהאמור עולה, כי נכונה גם קביעת בית המשפט קמא, לפיה לראשונה מועלית בקשה לחזרה מהודיה לאחר שנדחתה הבקשה שהוגשה בשמו של המערער ליועמ"ש לעיכוב הליכים, קרי לאחר שמוצה הסדר הטיעון. התנערות המערער מאותן הסכמות שהושגו בשמו ועבורו, לרבות מהבקשה לעיכוב הליכים, הינן בבחינת מעט מדי ומאוחר מדי. אני סבורה, כי לו המערער, בתום לב, היה מגלה רצון לעמוד על חפזו וצורך לנהל את משפטו, היה מגיש בקשה לחזור בו מהודאתו, בסמוך למועד בו עשו זאת הנאשמים האחרים, וטרם למו"מ עם המשיבה. בוודאי היה מגיש את הבקשה קודם להסכמתה לתיקון נוסף בכתב האישום והליכת כברת דרך נוספת לכיוונו, ולכל הפחות היה מודיע לבית המשפט כי הוא אינו שותף להסכמות שהושגו לתיקון כתב האישום, עליהן הודיעה המשיבה עוד ביום 19.3.2017, והיה מתנער לאחר מכן מבקשת בא כוחו לשעבר לעיכוב הליכים שהוגשה ליועמ"ש. משלא פעל כך משך כל אותה תקופה ובחר שלא לנקוט בצעד כלשהו עד לדחיית הבקשה על ידי היועמ"ש, מדובר בהתנהלות שאין לקבלה. אף אין לקבל כי המערער לא נהנה מפרי ההסדר, שכן במועד ההודאה לא הורשע, תוך סיכום כי תינתן לו האפשרות לפנות ליועמ"ש לצורך הגשת בקשה לעיכוב הליכים, מהלך שהושלם אך נדחה לגופו.

32. כאמור, המערער מלין על התנהלות המשיבה שניהלה מו"מ עם עו"ד סעאבנה ביחס אליו, שעה שידעה כי הוא אינו מייצג עוד את המערער. גם בטענות אלה לא מצאתי ממש, שעה שהן כולן נטענות לאחר מעשה. אכן, נמסר לבית המשפט כי הבקשה לחזרה מהודאה הינה בשמם של הנאשמים 2 ו-3 בלבד וכי המערער צפוי להגיש בקשה עצמית, ועו"ד סעאבנה, אשר מסר הבהרה לבית משפט זה ביום 20.11.19, ציין כי לא ייצג את המערער לאחר הודעתו מיום 12.2.17. אולם כאמור, מילים לחוד ומעשים לחוד. המערער לא הגיש בקשה עצמאית מטעמו לחזרה מהודיה בכל אותם מועדים, ובניגוד להבהרה שנמסרה על ידי עו"ד סעאבנה, המו"מ לקראת תיקון כתב האישום נוהל על ידו גם בשמו של המערער (כאמור - ראה תיקון בכתב יד על גבי כתב האישום המתוקן ביחס אליו במיוחד, ובצדו הסכמת המשיבה). יתרה מכך, לאחר התיקון הגיש עו"ד סעאבנה בקשה בשמו של המערער לעיכוב הליכים. לכל אלה לא סיפק כל הסבר. כאמור לעיל, לו רצה המערער להתנער מאלה בזמן אמת, יכול היה לעשות כן במשך תקופה של מספר חודשים. העובדה שלא טרח לעשות מאום **שעה שהוא מיוצג** מלמדת עליו כי מדובר בבחירה מדעת.

33. למעלה מן הצורך, ואף שבית המשפט קמא הסתפק בכך ולא נדרש לטענות שבפיו ביחס להגנתו, הרי שגם לאחר בחינתן של אלה, אין צידוק לקבל את הערעור. טענתו העיקרית של המערער - ליבת הגנתו מפני האישומים המיוחסים לו, הינה כי הנאשמת 2, בה כיהן כמנהל במועדים הרלוונטיים לכתב האישום, איננה אחראית לבניה ולא ביצעה שימוש בפועל במתחם, אלא רק סיפקה דלק לנאשמת 5, אשר הפעילה את המתחם בפועל. לדבריו, כספקית דלק, אין הנאשמת 2 אחראית לבירור סוגיית חוקיות המבנים והשימוש בהם. כמו כן, מדובר בתחנה הכלולה ברשימת התחנות המאושרות ע"י מנהל הדלק. משכך, חזקה כי בנייתה והשימוש בה נעשים בהיתר.

טענות אלה, המצמצמות את היקף ההתקשרות לאספקת דלק בלבד, עומדות בניגוד להתקשרויות החוזיות בין הנאשמת 2 לבין הנאשם 1 להשכרת המתחם והפעלתו בכפוף לתשלום דמי שכירות, ובהמשך בין הנאשמת 2 לנאשמת 5, אשר קיבלה מידי הנאשמת 2 את תפעולו, תוך שהנאשמת 2 מתחייבת לספק לתחנה את הדלק. המערער בהודאתו אישר את קיומם של היחסים החוזיים המפורטים בכתב האישום והודה בשימוש בדרך זו בכל פרק זמן קיומם של אותם יחסים חוזיים (ראו למשל הבהרה לכך בבקשת עו"ד סעאבנה לחזרה מהודאה). מכוח אותו שימוש יוחסו העבירות הנטענות. משכך, וכאשר אין בפי המערער טענה של ממש להגנתו, הרי שאין כל תוחלת בניהול ההליך פעם נוספת ובדין הועמד על הודאתו.

34. גם לטענה נוספת שהשמיע בנוגע לאכיפה בררנית לא היה מקום לשעות. המערער טען כי באי הגשת כתב אישום כנגד חברת חסון לאנרגיה, אף שזו הייתה צד להסכם בין הנאשם 1 לבין הנאשמת 2 ונהנתה מכספי השכירות, יש משום אכיפה בררנית. אין אחיזה לטענה זו. המערער מפנה להסכם בלבד כתשתית ראייתית לבחינת הטענה. ואולם, לפי ההסכם, לחברת חסון לא היה כל חלק בתפעול המתחם, וצירופה להסכם נעשה רק לצורך פירעון חוב של הנאשם 1 כלפיה.

35. עוד טוען המערער לאפליה אל מול הנאשמים 2, 3, 5, ו- 6, להם יוחסה לבסוף עבירת שימוש בלתי חוקי בלבד עד ליום 31.12.14, כאשר בעניינו לבסוף לא תוקן כתב האישום בשלישית. אף טענה זו אין לקבל, שכן המערער בעצמו ביקש שלא לראות בו כמי שהיה צד להסכמות אלה. משכך, בדין הורשע על פי הודאתו בכתב האישום שתוקן בשנית. אציין כאן, כי בתגובתה לבקשה לביטול כתב האישום, המשיבה הביעה נכונות לתקן את כתב האישום בעניינו של המערער כך שגם עליו יחול כתב האישום המתוקן בלבד, ואולם המערער התבצר בעמדתו אותה דחה בית המשפט קמא. מכל מקום, חרף הרשעתו בעבירות נוספות, סופו של יום שנגזר עליו עונש זהה לזה שנגזר על הנאשם 3 (בעל המניות), ומשכך, לא ראיתי כי נגרם לו עיוות דין.

36. על יסוד מכלול האמור לעיל נדחה הערעור על הכרעת הדין.

37. אף שצוין בכותרת הודעת הערעור שזו מכוונת גם כלפי גזר הדין, בפועל לא נטען מאום בהקשר זה ומשכך הערעור נדחה גם על רכיב זה.

המזכירות תמציא לצדדים.

ניתן היום, ג' תמוז תש"פ, 25 יוני 2020, בהעדר הצדדים.